

ויזרע יצחק

שנה יח'

פרשת "כי תצא" הפטרה: "רני עקרה" יג' אלול תשפ"ה	יוצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק" ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל	זמני השבת כניסה יציאה ר"ת	י"ב 18:22 19:34 20:09	ת"א 18:37 19:36 20:11	חיפה 18:29 19:36 20:10
--	--	------------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	---------------------------------

הג'גים לפרשת השבוע

"כי תצא למלחמה על אויבך" (דברים כא' א)

מדוע נקט הכתוב בלשון "אויבך" שהוא במשמעות של רבים? מביא רבינו החיד"א ב"ראש דוד" את פירוש "בעלי ברית אברהם" על פי הידוע שלכל אומה יש שר למעלה, ואין לך סיכוי לנצח את האומה שלמטה אם לא ניצחת את השר למעלה, וכמו שאמר הכתוב "יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה" (ישעיה כד' כא), לכן אמר הכתוב: "כי תצא למלחמה על אויבך" כי מדובר בשני אויבים, האומה עצמה, והשר שלה, כי היוצא למלחמה נגד אומה, לא נגדה בלבד הוא יוצא ונלחם, כפי הנראה למראה עיניו, אלא הוא נלחם גם בשר שלה שבשמים, ועליך להבין שיציאתך עושה רושם למעלה ואתה נלחם גם עם השר של אותה האומה, ומה שאמר "ונתנו ה' א-להיך בידך" הכוונה לשר שלהם, ואחר שהשר שלהם התבטל, "ושבית שבינו", תוכל להכניע גם את האומה שלו.

"השב תשיבם לאויבך" (דברים כב' א)

רבינו בחיי אומר שכוונת התורה במצוה זו היא ללמדנו שנהיה זהירים במצות השבת האבידה לבעליה, ומה שכפל הכתוב את ההשבה "השב תשיבם", דרשו חז"ל מכך (ב"מ לו:): שבמצוה זו חלה חובת ההשבה אפילו מאה פעמים. רבינו בחיי רואה את מצות השבת האבידה באור כולל ואומר שכל הרעיון של השבת אבידה לבעליה הוא עניין של חסד ורחמים, ובא ללמדנו שכולנו עם אחד וראויים אנו שיהיה לנו אב אחד, מתוך כך עלינו לרצות כל אחד בתועלת חברו, ושנחמול על ממונו, ואין זה משנה אם האבידה היא בעל חיים או לא, חלה עלינו החובה להחזיר את האבידה לרשות הבעלים, וזה מה שאמר הכתוב: "וכן תעשה לחמורו", דהיינו האבידה היא בעל חיים ואפילו היא בהמה טמאה, "וכן תעשה לכל אבדת אחיך", אם האבידה היא אחד משאר הכלים למרות שאינם חשובים כשמלה, "לא תוכל להתעלם" אלא עליך להחזיר אותה לידי בעליה. ומה שאמר הכתוב: "לא תוכל להתעלם" אין הכוונה להשבת אבידה בלבד, אלא הדין הוא זהה גם בשאר הנושאים הפרטיים וכל תועלת אחרת שיש ביד האדם להביא לחברו או להסיר ולדחות נזק ממנו, גם שם הוא חייב, כפי שאמר הכתוב: "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט' יח).

"לא תזורש בשור ובחמור יזדיו" (דברים כב' י)

ה"משך חכמה" מביא מ"דעת זקנים בעלי התוספות" שטעם האיסור של חרישה בשור וחמור הוא משום "צער בעלי החיים", החמור רואה את השור לועס בזמן החרישה וחושב לעצמו: "מה השור קיבל אוכל ואני לא קיבלתי"? ומצטער מזה, אלא שהחמור לא מבין שהשור בסך הכל מעלה גרה, והוא בעצם לועס את מה שהם קיבלו יחד לארוחת הבוקר, לכן אסור שהשור והחמור יחרשו יחד. ה"משך חכמה" מביא גם את דעת הרמב"ם ב"מורה נבוכים" שאומר שטעם האיסור של הצמדת שני מיני בהמות, בכל עבודה שתהיה ולא דווקא בחרישה, הוא משום הרחקה מהאיסור של הרכבה בין שני המינים, כלומר אמרה התורה "לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו", לפי שאם תאחד ביניהם בזמן העבודה אפשר שתבוא להרכיב אחד מהם על השני. והראיה היא שהדין זה כולל שאר בהמות ולא רק שור וחמור, "אחד שור וחמור ואחד כל שני מינים, אלא שדיבר הכתוב בהווה". אמנם דעה זו של הרמב"ם מנוגדת לשיטתו ב"משנה תורה", ששם כתב שעיקר האיסור שייך רק בשני מינים טהורים או שני מינים טמאים, שאסורים בהרבעה ואפשר שיתעברו זה מזה. אבל מין טהור ומין טמא אין איסור להעביד יחד משום שהם אינם מתעברים זה מזה ולא יבא לידי הרכבה. ומסכם ה"משך חכמה" ואומר שהעיקר הוא שזהו חוק מחוקי התורה ואין לנו להעמיק ולחקור את טעם האיסור.

"נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ז

סולמית רבקה בת אסתר נלב"ע טו' טבת תשפ"ה מרדכי נאור בן צביה ז"ל נלב"ע טז' ניסן תשפ"ה

תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חבריה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג
תנצב"ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

"אֵינְנוּ שׁוֹמְעֵי בְּקוֹל אֲבִיּוֹ וּבְקוֹל אִמּוֹ" (דברים כא יז)

מדוע חוזר שוב הכתוב ומזכיר את "אביו" הלא מספיק היה לומר "בקולו", הרי ברור שהכוונה היא ל"איש" שהוזכר קודם שהוא אביו של הילד? מתרץ ה"אור החיים" הקדוש שכוונת הכתוב היא ללמדנו שמה שגורם לבן להיות "בן סורר ומורה" אשר "איננו שומע בקול אביו ובקול אמו" הביולוגיים הוא משום שקודם לכן הוא מרד באביו ואמו, שלפי הגמרא (ברכות לה:) "אביו" הוא הקב"ה ולפי הזוהר "אמו" היא כנסת ישראל. כפי שאמר הכתוב: "שמע בני מוסר אביך ואל תיטוש תורת אמן" (משלי א' ח), ומשום שהוריו הביולוגיים חסכו את שבטם מבנם, והניחו לו לעשות את הטוב והישר בעיניו, סובב הדבר שבסוף הוא מורד גם בהם.

"ותלית אתו עַל עֵץ" (דברים כא כב)

"אמרו רבותינו (סנהדרין מה:) כל הנסקלין נתלין. וזה שנאמר 'כי קללת א-להים תלוי', ולזולו של מלך, שהאדם עשוי בדמות דיוקנו של מלך וישראל בניו הם, משל לשני אחים דומים זה לזה..." (רש"י)
האם באמת כך הדין ש"כל הנסקלים נתלין"? הלא בגמרא מובאת דעה זו כדעת יחיד, ואילו חכמים חולקים עליו וסוברים שאין תולין אלא את המגדף ואת העובד עבודה זרה בלבד, והלכה כדברי חכמים.
אומר הרמב"ן שלפי דעת רש"י לא ברור הקשר בין הכתוב "לא תלין" לבין הכתוב "כי קללת א-להים תלוי", אך לפי דעת חכמים ברור הקשר בין הכתובים. שאם ישאלו האנשים "מפני מה זה תלוי"? ישיבו להם מפני שהאיש "ברך" את ה', או שהאיש עבד עבודה זרה, ויזכירו אגב כך את שם העבודה הזרה ואת הדרך שבה הוא עבד אותה ועוד פרטים בנושא, וכל התעסקות או סיפור בנושא העבודה הזרה נחשב קללה.

"לֹא יבֹא עֲמוּנֵי וּמוֹאבֵי בְּקֹהֶל ה'..." עַל דָּבָר אֲשֶׁר לֹא קִדְּמוּ אֶתְכֶּם... וְאֲשֶׁר עֲזָרְךָ" (דברים כג ד-ה)

מבאר ה"ספורנו" שלכאורה פשט הכתוב הוא ששניהם, גם עמון וגם מואב, לא קדמו את ישראל בלחם ומים, אך האמת היא שמואב כן נתן לחם ומים בכסף ככתוב: "אוכל בכסף תשכירני... כאשר עשו לי בני עשו היושבים בשעיר והמואבים היושבים בער" (דברים ב' כח) ורק העמונים הם שלא עשו כן, אמנם מואב הוסיף על חטאתו פשע "אשר שכר עליך את בלעם". ובכן האיסור הוא על שניהם "לא תדרוש שלומם" ששניהם "לא קדמו" רק שעמון לא נתן אפילו תמורת כסף, ומואב, למרות שנתן אבל הוא שכר את בלעם.

"כִּי תִזְכְּבוּ אֶתְכֶּם לֹא תִפְאֹר אֲזֹרִיךְ... כִּי תִבְצֹר כְּרֹמֶךְ לֹא תַעֲוֹלֵל אֲזֹרִיךְ..." (דברים כד כ-כא)

ה"כלי יקר" מבאר שלפי הכתוב יש כאן רמז לאדם ואזהרה שלא יכשל בגזל עניים מתוך החשש שאם יתן לעניים לא ישאר לו מה להשאיר ליורשיו אחריו, כפי שביאר אצל לוט שהיה מצטער על ממונו, עד שאמר לו המלאך "אל תביט אחריו" (בראשית יט יז). כך אומר הכתוב לאדם "לא תפאר אחריו", אל תבקש לפאר את מה שיהיה אחריו, כי מי יגיד לאדם מה שיהיה אחריו, וכן "לא תעולל אחריו", דהיינו אל תבקש לעזוב את העוללות למי שיהיה אחריו, אלא "לגר ליתום יהיה" ואז תראה עולמך בחיך, ואל תדאג לומר: "אם לא אשאיר אחרי מאומה לזרעי מהיכן יתפרנסו"? על זה אמר הכתוב: "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים", שהיית חסר מכל וכל, כי "מה שקנה עבד קנה רבו", ואף על פי כן זכית עכשיו לשדות וכרמים ברצון הא-ל, לכן אל תדאג והקב"ה ישלח את מלאכו לפני זרעך אחריו ויתן להם די מחסורם, וכעת כדאי לך לעשות לצרכך לביתך הנצחי, כי אדם קרוב אצל עצמו יותר מאשר אצל בניו אחריו, ואל לו לבקש ולדרוש מה שיהיה אחריו כדרך שעושים רוב עשירי דורנו שעושים עושר ולא במשפט והם אבירי לבב הרחוקים מצדקה, וטוענים שהם עושים כן בעבור בניהם, אך בכך לא ישאו בעמלם מאומה לעולם הנצחי.

"כִּי תִבֹּא בְּכֶרֶם רֵעֶךָ" (דברים כג כה)

אומר ה"נעם אלימלך" שהכרם המדובר בכתוב כוונתו היא ל"כרם ה' צבאות" דהיינו סודות התורה שהוא יין המשומר בענבים. וכוונת הכתוב לומר: "אם זכית לבא לסודות התורה, ואכלת ענבים כנפשך", כלומר אכול כנפשך כפי מדרגתך הרוחנית הנוכחית, שלא תעלה במדרגות אשר עדיין לא הגעת לרמה שלהן אלא עלה לפי מדרגתך ולא יותר, "שבעך", כלומר איך תדע אם עלייתך היא כפי מדרגתך ולא יותר ממנה? נותן הכתוב סימן, כשתראה שאתה שבע מאוד מכל התענוגים והמעדנים. "ואל כליך לא תתן", הכתוב מזהירך שלא תתענג גופך מזה על דרך שאמר התנא "ואל תעשם עטרה להתגדל בהם" (אבות ד' ה)

"זָכוּר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עֲמֹלְךָ... וְהָיָה בְּהִינּוֹ... תִּמְוָזָה אֶת זָכְרְ עֲמֹלְךָ מִתְּזוּזַת הַשְּׂבִימִים" (דברים כה יז-יט)
אומר רבי לוי יצחק מברדיצ'ב שכשאתה במדרגה של אדם פשוט, "זכור את אשר עשה לך עמלק" אתה רשאי לזכור מה שעשה לך עמלק ולהתנקם בו, אבל "והיה בהניח ה' א-להיך לך מכל אויבך" כשתהיה במדרגת צדיק ותתגבר על אויבך, על היצה"ר, "תמחה את זכר עמלק מתחת השמים" תהיה כוונתך למחוק את זכר עמלק מתחת השמים.

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם:

פורטונה בן חמו בת סימונה, פרלה ביטון בת שמחה, אליס מורלי בת לאה, שולה לוי בת גורג'יה.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי) גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנוכת בית" ו"ברית יצחק"
חברת הבקשות "מאיר השחר": לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקן בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו
מדרשת "ויזרע יצחק": שיעור "דף יומי" בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו בית כנסת "שבת אחים" נווה גן פ"ת 20:00-20:45
לבירור פרטים ולהשאלה - טלפון: 052-3268315